

Rozhovor a pozorování

Seminář 1

Podmínky pro ukončení předmětu

- Zápis z pozorování (odevzdání na příštím semináři)
- Rozhovor s cizím člověkem (odevzdání v polovině listopadu)
- Zpětná vazba na rozhovor spolužáka (prezentace na posledním semináři)
- Sebereflexe komunikačních dovedností (na kolokvium)

Rozhovor s cizím člověkem

- Každý student pořídí videonahrávku, na které povede explorační rozhovor (téma je volitelné, je výhodné jej přizpůsobit zájmům či směřování daného člověka) s cizím člověkem.
- Nahrávka bude poskytnuta náhodně přiřazenému spolužákovi ze skupiny, který na jejím základě vypracuje zpětnou vazbu. Zároveň pro kontrolu splnění úkolu bude nahrávka vložena do příslušné odevzdávárny ve studijních materiálech (zde bude neveřejná, pouze pro účely kontroly). Termín vyhotovení je před začátkem pátého semináře.
- Osoby, s nimiž bude rozhovor realizován, musí být poučeny o účelu rozhovoru a o tom, že rozhovor bude poskytnut další osobě k hodnocení a že se ukázky rozhovoru mohou promítat veřejně na semináři a musí s těmito podmínkami souhlasit (souhlas stačí ústní formou, jeho vyslovení by mělo být součástí nahrávky)
- Délka rozhovoru 30-60 minut
- Hodnotící a hodnotitelé budou náhodně rozlosováni a vytvořeni po skončení druhého semináře systémem „kruhového řetězce“

Zpětná vazba na rozhovor

- Každý student vyhotoví podrobnou zpětnou vazbu na rozhovor svého spolužáka. V rámci zpětné vazby je dobré se zaměřit na náměty a připomínky k rozhovoru spolužáka. Je vhodné zdůraznit silné stránky rozhovoru, toho, co se v průběhu rozhovoru dařilo z aplikovaných technik vedení rozhovoru; dále pak náměty k dalšímu seberozvoji spolužáka (co by se dalo udělat jinak a proč).
- Zpětnou vazbu student opět zasílá přímo danému hodnocenému studentovi prostřednictvím e-mailu a zároveň odevzdává do příslušné odevzdáárny, kde bude neveřejná a pouze pro účel kontroly vyhotovení.
- Ze zpětné vazby zároveň student vyhotoví krátkou (cca 6-8 minut) prezentaci, kterou přednese na posledním semináři. Součástí prezentace by měla být alespoň jedna krátká videoukázka z prezentovaného rozhovoru (*bylo by vhodné, abyste kolegovi dopředu sdělili, kterou pasáž chcete v prezentaci ukázat a měli jeho souhlas.. Předpokládáme Vaši aktivní komunikaci*).
- Rozsah: min. 2 normostrany

Sebereflexe komunikačních dovedností

- Student vyhotoví sebereflexi, v rámci které zhodnotí své aktuální komunikační dovednosti s ohledem na jejich rozvoj v průběhu kurzu. Lze se zaměřit na další seberozvojové oblasti (oblasti, ve kterých by se student chtěl rozvíjet i po ukončení kurzu), dále pak své silné stránky, při vedení rozhovoru, případně zhodnocení kontextu rozhovoru, ve kterém se student cítí “jako doma”.
- Termín pro odevzdání sebereflexe je datum konání kolokvia (bude upřesněno). K tomuto datu student rovněž sebereflexi odevzdává do příslušné odevzdávárny (zde bude opět neveřejná).
- Rozsah: 1-2 normostrany
- K vyhotovení Vám pomůže cvičení - už za chvíli 😊

Závěrečné kolokvium

Na závěrečném kolokviu proběhne ukončení předmětu formou diskuze a reflexe nabytých dovedností a zkušeností v rámci vedení rozhovoru a pozorování

Materiály k využití:

- dnešní výstupy
- sebereflexe

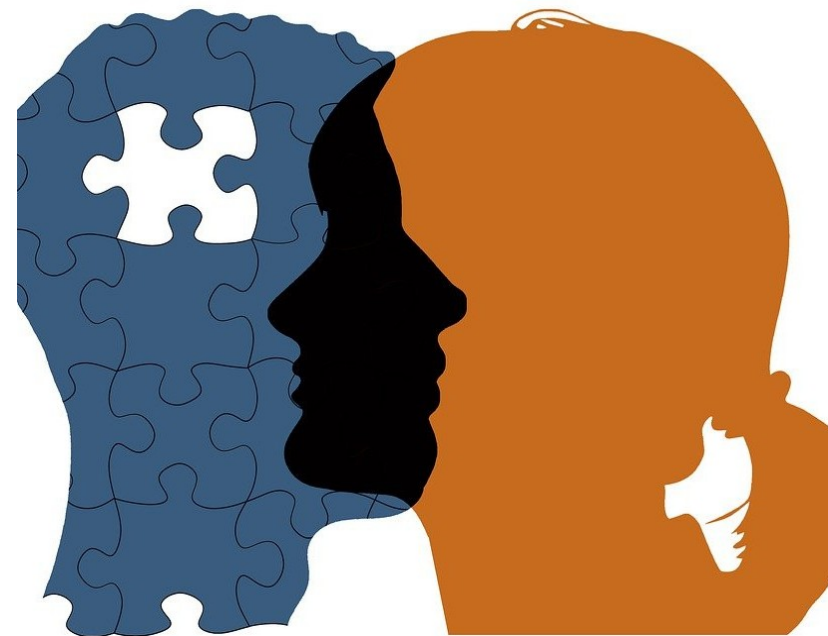
Setkání bude v menších skupinkách studentů

V rámci duchu předmětu - pojd'te si popovídat 😊

- Vytvořte dvojice (trojice)
- Pobavte se spolu na téma:
  - Má očekávání od kurzu
  - Má úroveň komunikačních schopností – v kontextu běžného života a profese
- Čas cca 10 minut
- Věnujte závěrečnou minutu nebo dvě zápisu výsledků vaší diskuze

Etika rozhovoru a pozorování

Etika výzkumného pozorování

- Poskytování informovaného souhlasu o pozorování
- Ochrana osobních údajů, nešíření a nesdílení výsledků třetím stranám pro nevýzkumné účely, anonymizace údajů
- Experimenty připravovat v souladu s etickými a lidskými principy, nevystavovat účastníky extrémním situacím
- Nezamlčovat důležité informace účastníkům (není-li to součástí experimentu)
- Debriefing po výzkumu
- Ukončením výzkumu ukončit také činnost
- Při komunikaci a práci se zúčastněnými zachovávat lidskou důstojnost, slušnost
- Respektovat volbu účastníků odmítnout se účastnit výzkumu
- Výběr vzorku i analýza dat by měla být objektivní, validizovaná, s výsledky nemanipulovat ve prospěch svých, ani třetích stran
- Výsledky by měly být prezentovány transparentně

Etika rozhovoru

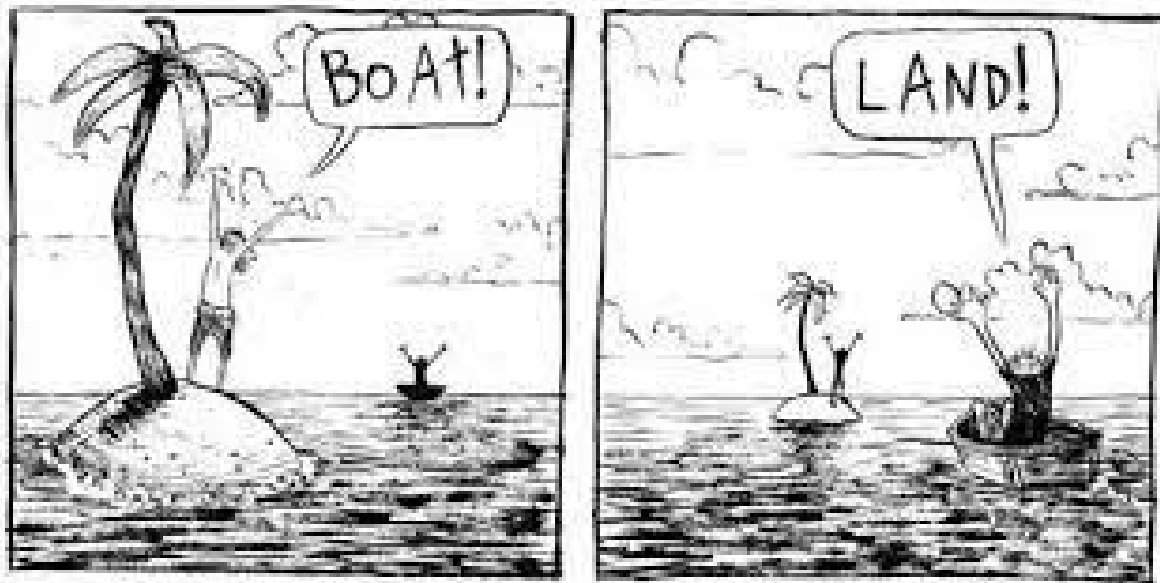
- Respekt soukromí svých klientů (tedy např. nepřenášet informace o klientech jiným klientům)
- Dodržování ochrany osobních údajů – přístup do dokumentace pouze pro klienta (a pro účely supervize se souhlasem)
- Nesdílení neanonymizovaných informací z terapie
- Respekt k osobním hranicím klienta
- Nevydržovat/nevyužívat klienty k vlastnímu prospěchu
- Klienta neznevažovat, nebagatelizovat, neurážet, nemanipulovat
- Nediagnostikovat „na objednávku“
- Práci vykonávat střízlivý
- Odmítnout klienta lze, ale také s respektem (k sobě i klientovi)
- Vlastní pohled a názor do terapie přinášet pouze „ve prospěch klienta“ a po zvážení, respektovat názory klienta
- Nepřijímat do péče blízké příbuzné a blízké osoby
- Poskytovat transparentní služby, poskytnout informace o způsobu práce, co klient může očekávat
- Neschvalovat trestné nebo protizákonné jednání (ale neodsuzovat)
- Rozhovor vest na vhodném místě (soukromí, bezpečí)
- Respektovat lidskou důstojnost klienta
- Záznamy ze setkání pořizovat pouze se souhlasem klienta
- Nedělat věci, ve kterých se necítíme kompetentní
- Dodržování dohodnutých podmínek (jako např. časy setkání, cenu)

Obečně k etice

- „každá psychologická intervence je etickou situací“
- „psychologové = klienti, respondenti“
- Různé organizace a profesní asociace mají své etické kodexy, které se členové zavazují dodržovat

Literatura k tématu

- Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct (APA)
- Meta-Code of Ethics (EFPA)
- Plane, T. H. (2001). Současná klinická psychologie. Grada. Praha. □ Lerner, R. M., Jacobs, F., Wertlieb, D. (2005). Applied Developmental Science. An Advanced Textbook. Sage.

Sociální
percepce a
možná
zkreslení

Co všechno ovlivňuje naše vnímání světa? (opakování z PSY1070 a PSY1050)

- Naučená schémata
- Aktuální nálady
- Fyziologický stav pozorovatele
- Předsudky a stereotypy
- Outgroup, ingroup efekt
- Heuristiky
- Haló efekt
- A tak dále...

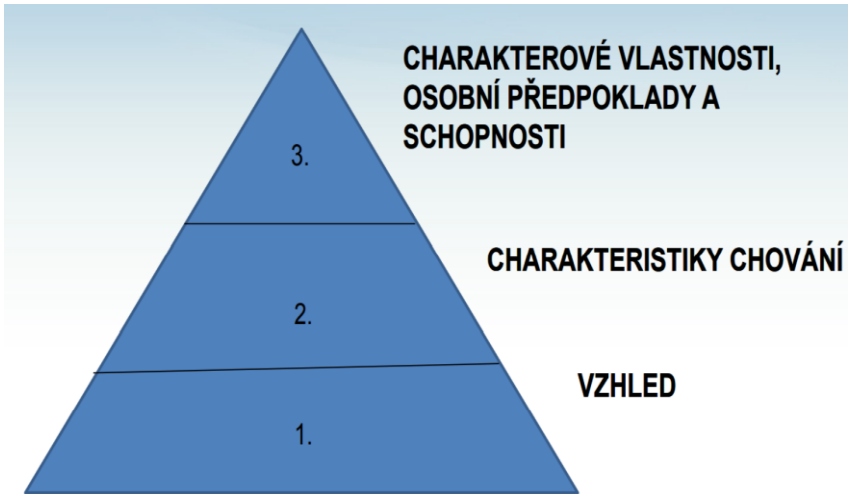
Fotografie osob

- Skupinky po 4 - 5 lidech.
- K osobě na obrázku vymyslete co nejvíce a co nejpodrobněji různé vlastnosti a charakteristiky:
  - jaká je, kde žije, co má a nemá ráda, kde pracuje, jaké má koníčky a kamarády, atd...
- Nebojte se extrémů (např. potetovaný muž – může být členem gangu/tatérem, co platí daně/táborovým vedoucím/řidičem autobusu....).
- Poté to budete prezentovat ostatním.

Vnímání lidí a mezilidských vztahů

- Je závislé na:
  - životní zkušenosti
  - současné míře informovanosti
  - aktuální motivaci

X

- Jsme připraveni vnímat určitým způsobem. Proces vnímání osob probíhá ve schematizované formě. Každý máme svou úroveň hodnotící stupnice.

Solomon Ash, 1946

Implicitní teorie osobnosti

- Ten, kdo má určitý povahový rys, má také několik dalších, které jsou s ním spojeny.
- Některé osobnostní rysy považujeme za důležitější než jiné (centrální x okrajové rysy).

Ashův experiment

S. Asch vybídl respondenty, aby na základě několika adjektiv popisujících určitou osobu, řekli, jaká podle nich je. První skupině dal seznam šesti vlastností: inteligentní, šikovný, pracovitý, rozhodný, praktický a opatrný. Každé ze čtyř dalších skupin mezi seznam přidal i jedno z přídavných jmen: vřelý, chladný, slušný, nezdvořilý. Asch zjistil, že některé vlastnosti měly na vnímání osoby velký vliv (vřelý, chladný), zatímco druhé dvě vlastnosti (slušný a nezdvořilý) měly vliv minimální. Tento rozdíl ve vnímání určitých charakteristik vidí v tom, že lidé považují některé vlastnosti za centrální (mají vliv na to, jak osobu vnímají druzí) a okrajové. Na Ashův experiment navázal Maier (1995), který ve své studii dokázal, že centrálními rysy nemusí být pouze vlastnosti. Úsudky lidí o osobnosti člověka se lišily, když osoby se stejnými vlastnostmi popsal jednou jako odboráře a podruhé jako manažera firmy.

Chyby při hodnocení lidí

- Haló-efekt
- Efekt časové posloupnosti
- Stereotypizace
- A další...

Percepce a pozornost

Pozorování & pozorovací schéma

- Pozorování bez intervence (naturalistické) vs. pozorování s intervencí
- Zkreslení:
  - předpoklady pozorovatelů (efekt očekávání)
  - reaktivita pozorovaného subjektu (vlivem pozorování)
  - spolehlivost mezi pozorovateli (pozorovací schéma, kódovací systém)

Observation Method: Checklist

Name of Child: Emma
Child's Birthdate: 07/01/20xx (child is 9 months old)
Observation Date: 04/12/20xx
Observer's Name: Susan
Target Domain: Cognitive Development and General Knowledge — 9 months

Instructions: Check "yes" when you see the child display each the behaviors listed below. If you do not observe the behavior by the end of the session, check "no."

Milestone	Observed?			Notes
	Yes	No	N/A	
Watches the path of something as it falls	X			
Looks for things s/he sees you hide		X		Emma had no interest in finding the toy under the blanket. She was more interested in watching me.
Plays peek-a-boo	X			
Puts things in her/his mouth	X			
Moves things smoothly from one hand to the other	X			
Picks up things (like cereal o's) between thumb and index finger		X		Beginning to grasp objects with entire hand rather than fingers.

Milestone information was provided by the Centers for Disease Control and Prevention, Access Date 2/11/2014
<http://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/milestones/index.html>

Příklad - Facial Action Coding System (FACS)

Paul Ekman

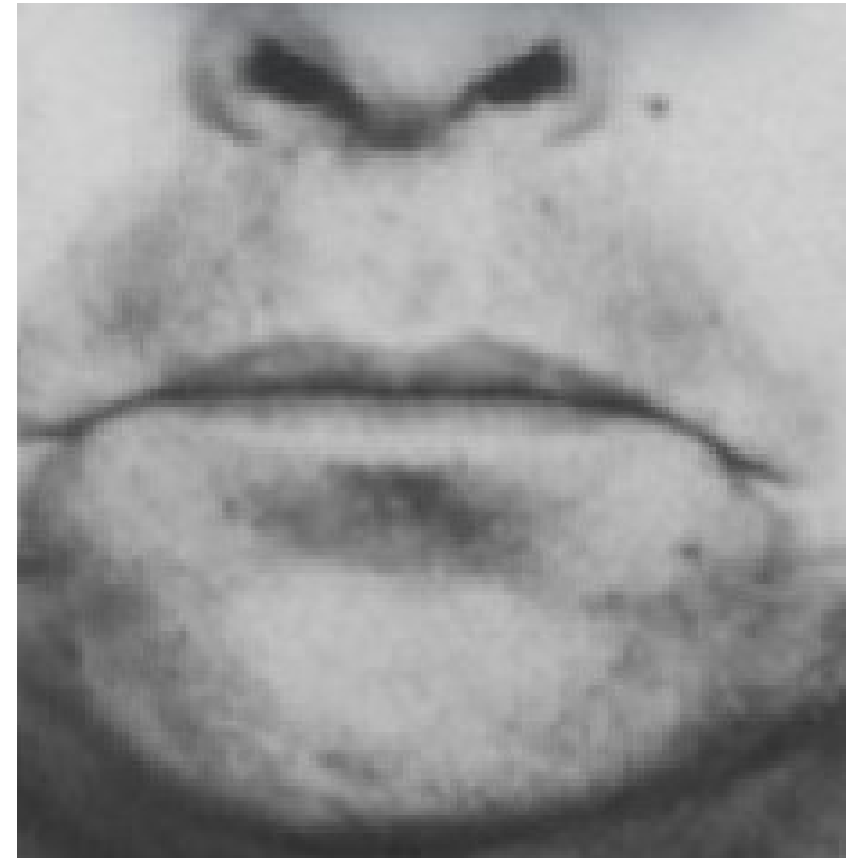
Systém pro kategorizaci výrazů obličeje. Zaměřený na způsoby projevení emocí.

Vytvořen na základě anatomie obličeje – jednotky pozorování, které zaznamenáváme, jsou pohyby mimických svalů (3000 možných kombinací).

Definuje jednotky výrazů např. pohyby koutků úst – koutky stažené dolů, koutky protáhlé vodorovně...

! Mikro-výrazy obličeje nelze interpretovat, aniž by byl zahrnut kontext, ve kterém se odehrávají

Aplikace ve forenzní psychologii – mikro-výrazy obličeje pomáhají určit, zda člověk mluví pravdu či lež

Pozorovací schéma v praxi

Skupiny po 3-4 lidech

Najděte studii, která pro zodpovězení výzkumné otázky využila metodu pozorování a zkuste vyhledat tyto informace (pokud jsou uvedeny):

- na základě čeho bylo vytvořeno pozorovací schéma?
- jak bylo navrženo pozorovací schéma?
- jaká byla použita metoda analýzy?

Literatura

- HÁJEK, K. (2006). Práce s emocemi pro pomáhající profese. Praha : Portál.
- MIKULÁŠTÍK, M. (2010). Komunikační dovednosti v praxi. 2., Praha: Grada, 2010
- SVOBODA, J. (2012). Poradenský dialog: vedení poradenského rozhovoru a poradenské skupiny. Praha: Triton
- TIMULÁK, L. (2006). Základy vedení psychoterapeutického hovoru: integrativní rámec. Praha: Portál.
- VODÁČKOVÁ, D. a kol. (2002). Krizová intervence. Praha : Portál.